

ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА

УДК 130.2

*Зелінський М.Ю., кандидат філософських наук, доцент,
професор кафедри суспільних та педагогічних дисциплін
Українського державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі*

*Саракун Л.П., кандидат філософських наук,
Український державний університет
фінансів та міжнародної торгівлі*

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ НА ЕТАПІ ТРАНЗИТУ

Анотація. Культура розглядається як один із потужних рушіїв соціального та економічного розвитку. Перед Україною постала проблема утвердження національної ідентичності як нагальне завдання політики держави в галузі культури. Це пояснюється тим, що даний етап культурної політики є трансформаційним, перехідним. Тому теоретичний аналіз стану перспектив розвитку української культури є своєчасним і необхідним. Основним стрижнем, що проймає всі сфери суспільства, є зміна статусу, ролі й функцій національної культури, яка стає одним із визначальних чинників суспільного поступу. Проаналізовано трансформаційні зміни в галузі культури та сучасні тенденції її розвитку. Визначено пріоритетні напрями культурної політики держави в умовах транзиту.

Ключові слова: культура, культурна політика, ідентичність, транзит.

Постановка проблеми. Нова соціокультурна ситуація обумовлює зміну концептуального визначення проблем регулювання розвитку культури, оновлення його механізмів на всіх рівнях. За цих обставин особливого значення набуває формування нової моделі культурної політики, яка б ґрунтувалася на встановленні конструктивного діалогу й тісній співпраці між державою, комерційними структурами і громадськістю, поглибленні їхньої взаємодії у вирішенні питань збереження національної ідентичності.

Мета статті – розкрити концептуальні основи та особливості культурної політики сучасної України. Не менш важливим завданням є пошук оптимальної моделі культурної політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переважна більшість досліджень вітчизняних науковців присвячена розвитку культурної політики держави, зокрема, у працях Є. Би-стрицького, О. Білого [1], М. Бровка [10], С. Кострюкова [6], В. Шейка [16], та ін. Транзиційний контекст сучасної культурної політики України розглядав О. Кравченко [8]. С. Дрожжина, Т. Андреева у своїх наукових розвідках звертали увагу на моделі культурної політики [4].

Однак соціокультурна ситуація в Україні та проблеми трансформації культурної політики транзитного суспільства, на наш погляд, ще недостатньо висвітлені у вітчизняній науковій літературі, що зумовлює необхідність подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Кожна нова епоха переосмислює обрії та зміст національної культури в обширах історичного часу. Зміна її меж інтенсивно відбувається за умов перехідного

періоду державотворення. На думку В. Іонесова, в соціогуманітарному знанні початку ХХІ ст. виокремлюються чотири основні ракурси осмислення перехідного процесу й трансформаційної динаміки культури. По-перше, вони вивчаються в контексті аналізу кризових станів культури, зміни історичних парадигм і глобальних викликів цивілізації. По-друге, перехідний процес осмислюється в дискурсі культурно-генетичного аналізу антропологічних засновків культури, механізмів та артефактів історичної трансформації, становлення, відтворення й дифузії культурних форм, способів опредметнення, адаптування і виживання, взаємодії традицій та інновацій, мультикультурних перетворень. По-третє, це питання розглядається як проблема феноменологічного розуміння сутності та специфіки явищ перехідності в річищі вивчення онтологічних параметрів культури, аналізу меж простору і часу, порядку та хаосу, усталеності й змінюваності, ідентичності та різноманітності, індивідуального й універсального в культурному процесі [5, с. 125].

Зауважуючи, що трансформація культури є найдинамічнішим процесом соціокультурного розвитку, дослідники виокремлюють серед інших викликів глобалізації низку основних криз культури: ускладненості керування, інституціональну, відмінностей та ідентичності. Звертаючи увагу на особливості сучасного перехідного процесу, вчені підкреслюють, що його прикметною рисою є феномен «зчеплення локальних та універсальних модусів у існуванні культури», коли навіть незначні зміни на елементарному рівні можуть мати епохальні наслідки. На думку В. Іонесова, культура при переході є не лише головним порушником спокою, а й неоціненним джерелом різноманітних знань, потужним ресурсом розвитку, каталізатором інноваційних ідей і креативного керування соціальними перетвореннями [5, с. 140].

Нові конфігурації в перехідному (транзитному) українському суспільстві породили в галузі культури як позитивні, так і негативні явища. До позитивних тенденцій можна віднести такі: демократизація культурної сфери (відсутність цензури); поява нових суб'єктів культурного життя (нові музичні колективи, створення нових музеїв, мистецьких галерей); виникнення недержавних структур (дирекцій літературно-мистецьких свят і фестивалів); подальший розвиток міжнародних зв'язків. Негативними тенденціями є: пришвидшена комерціалізація культури, внаслідок чого ринок заповнений продукцією, яка має невисоку художню цінність, але водночас є видовищною, розважальною (касовою); недостатня державна підтримка розвитку культури (занепад вітчизняного кінематографу, низький, зменшений до мінімуму наклад українськомовних видань).

За роки незалежності України не вдалося створити стратегію розвитку національної культури у конкурентних умовах через відсутність необхідної політичної волі та належної фінансової підтримки. Натомість в умовах комерціалізації на перше місце вийшла низькопробна продукція сучасної масової культури. Перехідний період українського суспільства, який проходить досить складно, позначений суперечливими змінами, характеризується поглибленням кризових явищ, переструктуризацією соціуму, новим вектором розвитку суспільності. Від характеру модернізації залежать і зміни в системі культури [10, с. 63].

Виходячи з того, що в означений період в Україні відбуваються зміни не тільки модернізаційного, але й постмодернізаційного характеру, а частина процесів лишається незмінною чи до кінця, остаточно ще не визначеною, більшість авторів, які розробляють дану тематику, вважають коректним використовувати для аналізу поняття «транзитне суспільство», «трансформація суспільства», відповідні конструкти «ситуація транзиту» і «системна трансформація», що охоплюють культурну царину.

Стосовно соціального аспекту транзиція означає перехід від одного стану до іншого, цебто певні соціальні зрушення, що характеризуються надзвичайною динамічністю й неусталеністю. Транзитивне суспільство є суспільністю, яка перебуває в стані зміни або «перехідному стані». Саму динаміку можна схарактеризувати через тривалість та спрямованість, що надає уявлення про ступінь визначеності суспільства як у часі, так і в просторі.

Наслідком таких процесів є те, що виникає нова соціальна й культурна реальність. Суспільство перебуває в стані перелому, зміни типу організації існування. Нова культурна реальність характеризується й новими взаєминами поміж людьми (як суб'єктами культури),

новими умовами (в тому числі й матеріальними) свого розвитку, іншою системою цінностей, норм і правил, культурних потреб і засобів їх задоволення.

Трансформаційні зміни зумовлюють процес уніфікації й нівелювання культури, що супроводжується втратою етнічного різноманіття; переходом функціонування культури на ринкові відносини. Однією із загроз у перехідних процесах, на думку П. Штомпки, є «цивілізаційна некомпетентність», яка реалізується на низовому щаблі. Це те, що залежить від ціннісних настанов, звичок, побутових норм, ментальних стереотипів, специфіки середовища – тобто усе те, що демонструє розмаїття суб'єктивних практик. На цьому тлі П. Штомпка формулює концепцію «культурної травми» як дослідження дисфункціональних наслідків соціальних змін [17].

«Травматична ситуація» може бути визначена як стан напруження, пов'язаний з конкретними соціальними змінами. Травма має реальну основу, але не виявляється доти, доки її не визначають через добір значень, представлених у певній культурній системі. Культурна травма зачіпає саму тканину культури, демонструє найбільшу інерцію та впливає на колективну свідомість триваліше за інших. Це руйнація звичного порядку змістів. Тобто символи мають змісти, відмінні від звичних, цінності втрачають цінність, зникає довіра, руйнується віра. Зрештою все це спричинює кризу колективної ідентичності. Намагання її відбудувати або сконструювати знов і є очевидною ознакою та виявом культурної травми. Реінтерпретація травматичних подій постає однією з ефективних стратегій подолання їх наслідків. Цю модель цілком можна використати для аналізу практики застосування транзитологічних категорій, як таких, що мають травматичний підтекст [8].

Ступінь реальності понять трансформація і транзиція є результатом певного дискурсу, в контексті якого стає помітною проблема культурної політики, оскільки наявний результат перехідних процесів в Україні неоднозначний. Приміром, досліджуючи ступінь незалежності української держави та її місце в міжнародній політиці, демократичність сучасного українського політичного устрою чи перехід до ринкових відносин, усе ж доводиться констатувати, що існуючий суспільний лад лише фрагментарно нагадує розвинене ліберально-ринкове суспільство західного типу. Правомірним є питання про реалістичність перспективи досягнення Україною тих стандартів, які влада декларує як мету бажаних перетворень. Ця проблема виходить за межі технологічних питань прагматичного моделювання локальних реформ. Її вирішення, на нашу думку, пов'язане зі ступенем урахування у поточній політичній практиці тієї ірраціональної складової суспільного життя, яку визначають поняттям «духовність», як екзистенційні переживання певної колективної самобутності. У контексті культурної політики, поняття духовність може бути операціоналізоване як культурна самореалізація в розмаїтті існуючих цивілізаційних стандартів. Очевидно, що серед умов успішності переходу від одного типу суспільних відносин до інших є усвідомлення цивілізаційного орієнтира та добір ефективного інструментарію, відповідного традиціям певного культурного середовища чи соціально-культурній ситуації, у якій знаходиться суспільство.

Сучасна Україна перебуває в стані відсутності чіткого механізму реалізації власного цивілізаційного проекту, і саме тому над нею на початку ХХІ ст. нависли численні загрози. Головні її втрати – цивілізаційні, що спричинюють руйнування самобутності української культури та світогляду. Якщо не буде чіткого аксіологічного стрижня, то соціокультурний простір нашої країни стане територією іншої, чужорідної цивілізації.

Що ж руйнує в сучасній Україні її національну культуру? Ринкові економічні механізми й аномія: в нашій державі сьогодні все перетворюється на якусь «економічну субстанцію», що руйнує, пригнічує, розтліває, знищує культуру, в тому числі й національні цінності, а разом з ними й національну ідентичність. Де вихід для порятунку? Раціональний перехід від політики примату економіки до політики національних ціннісних засад. Це – базовий вектор загальноцивілізаційного розвитку України [14].

Йдеться про культурну політику як про засіб модернізації аксіологічного порядку при збереженні балансу інтересів різних соціальних груп через стимулювання прийнятних духовно-ціннісних та соціонормативних змістів і форм колективної та індивідуальної

ідентичності. Офіційний дискурс «культурної політики» в українській державі свідчить на користь контраверсійності культурних і цивілізаційних процесів в Україні. Поки що вона лише символічно зазначає місце держави в процесах моделювання певної ціннісної парадигми. Існуючі концепції та програми є підставою для висновку про те, що культурна політика – лише проект модернізації системи духовних пріоритетів суспільства. Сучасна державна українська культурна політика анонсує не стільки транзитивну, скільки трансформаційну перспективу.

Нові проблеми входження у цивілізаційні процеси суперечливі за своєю суттю й неоднозначні за наслідками, зокрема для національної культури. Об'єктивні умови висувають на порядок денний завдання глибшого розроблення проблем конкурентоспроможності й випереджального розвитку нашої держави в сучасному світі, захисту етнокультурних надбань і систем цінностей, культурних світів українського народу та етнічних меншин України, вироблення цілісної державної політики, спрямованої на їх підтримку й розвиток, протистояння нівелюючим впливам глобалізаційних процесів. Поліетнічність, поліконфесійність і полікультурність українського суспільства, наявність відмінностей між окремими регіонами країни вимагають від науковців, політиків та діячів культури обґрунтування шляхів налагодження в Україні міжетнічного, міжрелігійного й міжрегіонального діалогу, дієвої адаптації глобалізаційних проявів до потреб сучасного розвитку української суспільності та культури [15].

Розвиток національної культури в умовах інтенсивної міжкультурної взаємодії загострює проблеми збереження національно-культурної своєрідності українського народу, позиції якої витісняються ерзацами масової культури, що знайшла притулок і здобула популярність у формах, загалом далеких від культури. Масова культура справляє деморалізуючий вплив на свідомість та поведінку, породжує бездуховну людину, провідними характеристиками якої є відсутність глибоких і всебічних інтересів, нерозвинена емоційна сфера, конформізм, прагнення бути такою, як усі [16, с. 189-223].

Сучасна молодь постійно і дедалі більшою мірою потрапляє під згубний вплив масової культури. Слушно зауважує академік І. Дзюба, що «людина нині є безправною і безсилою перед нею. Вона не вибирає і не формує її, на людину це все просто звалюється, і вона мусить сприймати те, що діється. Тут уже момент вибору, оцінки, орієнтації дуже послаблений. Це – величезна інтелектуальна і моральна загроза. Безумовним є занепад моралі і торжество цинізму. Йдеться не тільки про розгул порносу – це тільки один із аспектів страшної хвороби, яка обумовлює втрату совісті, відповідальності, сорому» [3, с. 29-30].

Як діють механізми масової культури в транзитному українському соціумі, й чи можемо ми сьогодні говорити про «українську масову культуру»? На це запитання не можна відповісти однозначно. Маскультурне меню сучасного українця формується найбільш активними експортерами цього роду продукції – американськими та західноєвропейськими. Українська молодь легко потрапила на гачок споживацьких орієнтирів іноземної культури, відчуваючи нестабільність сьогодення і страх перед майбутнім. Сьогодні можна побачити, що вектори офіційної й масової культур розходяться все далі. Остання, не відхиляючись від стандартів, закріплює стереотипи. Молодь споживає продукт маскультури, передовсім, тому, що сподівається знайти підтвердження своїх цінностей.

У наші дні соціокультурні та технокомунікаційні аспекти функціонування масової культури нероздільні. Більшість сучасних дослідників вважають, що зміст маскультури визначається засобами масової комунікації, які її транслюють. Останні сприяють не лише взаємозбагаченню різних культур, а й сприяють культурній експансії, що особливо вразливо для національної культури, де ще не сформована її цілісність та відсутній імунітет супроти агресивного вторгнення більш сильної чужої культури. Зупинити культурний вандалізм, який відбувається на всіх рівнях суспільства важко, однак можливо, перш за все, на рівні культурної політики держави. Деморалізація, нігілізм, знедуховлення – це явища, боротьба з якими вимагає постійної і максимальної уваги. У цьому випадку актуальною є думка І. Дзюби, що нашій культурі потрібна свідомо, продумана та дієва підтримка з боку держави і всього суспільства [3, с. 30].

З огляду на зазначене одним із пріоритетних напрямків державної політики у культурній сфері має бути продумана організація протидії «культурній колонізації» з метою захи-

сту українського інформаційно-культурного простору. Вважаємо, що для цього необхідне підвищення конкурентоспроможності української культури, передусім, у духовно-мистецькому плані. Потрібно спрямовувати всі зусилля на підтримку сучасного культурного процесу, стимулювання духовно-культурного розвитку регіонів, здійснювати поступовий перехід на програмно-цільове фінансування діяльності закладів культури, створювати необхідні умови для соціального захисту працівників культурної сфери. Завдяки такому підходу культура стане потужним засобом формування особистості, побудови громадянського суспільства і правової держави. Саме під таким кутом зору в березні та листопаді 2003 р. відбулися парламентські слухання з питань культури, мови, книгодрукування (їх матеріали опубліковані у збірниках «Криза культури», «Обережно – мова!») [9; 11]. Вони допомогли привернути увагу спільноти до проблем культурної політики. Однак рівень дієвості законодавчих актів підняти ще не вдалося, як і рівень реального здійснення основних засад культурної політики держави (гарантування культурних прав громадян та їх доступу до культурних цінностей; сприяння створенню єдиного загальнонаціонального культурного простору; визнання культури одним з основних чинників самобутності української нації; забезпечення активного функціонування української мови в усіх сферах культурного життя держави; підтримка високопрофесійної мистецької творчості; забезпечення умов для творчого розвитку особистості; підтримка передових технологій у сфері культури; підтримка вітчизняного виробника культурного продукту; сприяння популяризації української культури за кордоном; заохочення експорту культурно-мистецької продукції; створення в Україні умов для популяризації досягнень сучасної світової культури та культурно-історичної спадщини; підвищення рівня культурної присутності України в світі). На жаль, як переконаний экс-міністр культури І. Дзюба, усе це залишається здебільшого на декларативному рівні [2, с. 254]. І події Євроволіції 2013-2014 років – це доказ розгромної поразки культурної політики, а точніше її відсутності в державі. Майдан засвідчив, що у нинішніх політичних реаліях культура нічого не вирішує. Це лише допоміжний фактор, бо коктейль Молотова виявивсь ефективнішим. Перемога Революції Гідності, де змогли згуртуватись і дати гідну відсіч диктатурі й авторитаризму, що зусібіч насувалися, представники різних соціальних верств, релігій, мов та культур, стала одним із головних уроків і рушіїв для остаточного формування української політичної нації та громадянського суспільства.

Культурна політика сьогодні живе на барикадах і в бліндажах. На думку відомого письменника В. Капранова, виклики 2015 року – це спроба чиновників економити на освіті, культурі й духовних потребах [12]. Тому що всі роки незалежності вітчизняні чиновники ставилися до культури, як до прислуги офіціозу, агітпрому для певного ідеологічного сегмента. І нині немає й досі аніякої модернізаційної стратегії культурної політики, ніякої чіткої стратегії формування сучасної української ідентичності на базі нової постколоніальної культури та представлення України в світі на основі цієї нової ідентичності. Через відсутність культурної стратегії країна продовжує занурюватись у гуманітарну кому. Як результат – повна відсутність України в європейському культурному просторі, втрата Криму та події на Донбасі.

На тлі зазначеного проголошується нова культурна політика країни, пріоритет якої – допомога українським військовикам та антитерористичній операції. Усі кошти йтимуть на державні заходи, офіційні урочистості або пам'ятні дати, а решта – лише на ті заходи, що сприяють бійцям АТО та її проведенню. Вважається, що коли скінчиться війна й ми переможемо, то знову фінансуватимемо звичайні концерти. У Мінкульті офіційно повідомили про фінансування лише тих мистецьких заходів, пов'язаних з підтримкою силовиків [7]. Отже, на культуру й надалі чекає фінансування за залишковим принципом, безгрошів'я споживачів, які раніше купували книжки і журнали, ходили на вистави й концерти, відвідували музеї та майстер-класи. Держава збирає податки в силовій манері, заганяючи країну в труну. Вся надія на українців, які багато років виживають у культурному й економічному «запіллі». Вони й цього разу вистоять.

Нещодавно створено координаційну раду «Зброя культури» для організації заходів у зоні АТО. До неї ввійшли близько 30 митців і громадських діячів, а також воїни Національної

гвардії, добровольчих батальйонів та Збройних сил України. Усі митці, артисти, поети, культурні діячі, які їздять чи прагнуть їздити до зони АТО, об'єдналися в одну координаційну раду. Це зроблено для того, щоб не їздити в одні й ті самі місця, а охопити все – й передову, і шпиталі, й великі збірні пункти. Це буде їхня участь в АТО. Учасники такої координаційної ради контролюватимуть розподіл коштів на мистецькі заходи, пов'язані з АТО. Загалом це близько 14 мільйонів гривень. 90 % коштів підуть винятково на культурно-мистецькі заходи сприяння воякам АТО [7]. Які саме відбуватимуться події і де – вирішуватиме означена мистецька рада.

На перший погляд, патріотичність та спрямування всіх сил на війну видається важливим культурним внеском. З іншого боку, збільшується провалля між культурою європейського простору й українською культурою. Маємо всі шанси бути ізольованими від загальноєвропейських мистецьких тенденцій, застигнути і знову загальмувати й без того повільне входження у світовий арт-простір. Саме тому важливо частину ресурсів Мінкультури спрямувати на активну співпрацю зі світовою культурною спільнотою, залучати митців та перекладачів до отримання грантів і стипендій, показувати за кордоном нову, демократичну Україну та її нову культуру, позбавлену «шароварщини» й оперетковості з присмаком пост-тоталітаризму та «вишиванківщини» як парламентського атрибуту деяких наших «депутатів-патріотів».

Такий унікальний шанс українці вибороли на Євромайдані! Тоді ж митці розпочали цікаві акції, виставки тощо. Нині ми поступово втрачаємо те, що здобули, ще й починаємо заражатись вірусом «надмірного патріотизму», що так добре підтримується Міністерством культури.

Висновки. Осмислення сучасної соціокультурної ситуації в Україні дає підстави зробити обґрунтоване припущення щодо цілком закономірної онтологічної зумовленості цієї фази еволюції культури. Важливою особливістю взаємодії культури й влади в транзитному суспільстві є врахування суперечливого характеру культури в даний період, коли її зміст і структура можуть багато в чому залишатись застарілими, зумовленими «родинними пластами» суспільства, що передувало. Необхідно зрозуміти, яку роль має відігравати держава в умовах реформування суспільних відносин, щоб максимально сприяти як збереженню, так і розвиткові культури. Зниження ролі та послаблення державного втручання в управління культурою негативно вплинуло на духовно-моральний стан суспільства. Стало зрозуміло, що реформаторські зусилля мають бути сконцентровані не на обмеження, а на новому розумінні функції держави у царині культури.

При розробці моделі культурної політики як уявної конструкції, яка демонструє специфіку функціонування соціокультурних процесів, конче потрібно враховувати складність і нерівномірність цих процесів, їх відмінності й особливості. На наш погляд, культурна політика мусить бути соціально орієнтованою та заснованою на вірогідних прогнозах і передбаченнях. Вона має відрізнятись реалістичністю і раціональністю. Неоднозначність культурних новацій позначається на характері їх соціальних наслідків. Тому модель культурної політики, спрямована на визначення майбутніх довготривалих культурно-мистецьких тенденцій, дасть змогу контролювати негативні наслідки культурних проявів і тим самим послабити їх дію.

Нова парадигма управління культурою вбачається у використанні самоорганізаційних процесів, «самобудування» культури. При цьому особливе значення надається громадсько-державній парадигмі управління культурною сферою, яка відображає ідеї консолідації суспільних сил і ресурсів для досягнення стійкої соціокультурної ситуації, вироблення й здійснення конкретних заходів з реалізації інтересів кожного регіону, враховуючи їх особливості, а також участь у культурному житті нових суб'єктів та досягнення високої соціальної ефективності культурної політики. Звісно, що для відповідності характеру і масштабу глобальних змін, необхідно чітко визначити контури нової культурної політики.

Список використаної літератури

1. Бистрицький Є. Національна ідентичність і громадянське суспільство / Є. Бистрицький, О. Білий, Р. Зимовець, Р. Кобець. – К.: Дух і Літера, 2015. – 452 с.

2. Дзюба І. Культура в незалежній Україні / І. Дзюба // Історія української культури в 5-ти т., Т. 5., Кн. 1. – К., 2011. – 832 с.
3. Дзюба І.М. Україні потрібна духовна аристократія / І.М. Дзюба // Універсум. – Львів, 2006. – № 11/12. – С. 23-30.
4. Дрожжина С.В. Теоретичні засади моделювання сучасної культурної політики демократичного суспільства / С.В. Дрожжина, Т.О. Андреева // Інтелект. Особистість. Цивілізація: темат. зб. наук. праць із соц.-філос. проблем. – Донецьк, 2008. – Вип. 6. – С. 111-123.
5. Ионесов В.И. Культура на переходе: императивы трансформации и возможности развития = Culture in Transition: Imperatives of Transformation and Possibilities of Development [Текст]: монографія / В.И. Ионесов; М-во культуры РФ, ФГБОУ ВПО «СГАКИ»; Самарское культурологическое о-во «Артефакт – культурное разнообразие»; под ред. Э.А. Куруленко. – Самара: ООО «Изд-во ВЕК # 21», 2011. – 537 с.
6. Кострюков С. Культура і влада: проблеми взаємодії: (соціально-філософський аналіз) / С. Кострюков. – К.: Знання України, 2009. – 355 с.
7. Котвіцька К. «Надмірний патріотизм» Кириленка / Катерина Котвіцька // Україна молода, 2015. – № 25 від 20 лютого. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/2612/164/>.
8. Кравченко О.В. Транзиційний контекст сучасної культурної політики України / О.В. Кравченко // Культура України. Збірник наукових праць, Вип. 32. – Х.: ХДАК, 2011. – С. 40-48.
9. Криза культури: Матеріали парламентських слухань у Верховній Раді України 5 листопада 2003 року / ВР України, Комітет з питань культури і духовності. – К.: Парлам. вид-во, 2004. – 104 с.
10. Культура в сучасних трансформаційних процесах: монографія / М.М. Бровко та ін. – Ніжин: ТОВ «Вид-во «Аспет-Поліграф», 2011. – 396 с.
11. Обережно – мова!: Матеріали парламентських слухань у Верховній Раді України, 12 берез. 2003 р. / Комітет Верховної Ради України з питань культури і духовності. – К.: Парлам. вид-во, 2003. – 134 с.
12. Санченко А. Українська культура живе на барикадах і в бліндажах – підсумки 2014 / А. Санченко // Країна, 2014. – № 50. – С. 1.
13. Саракун Л.П. Взаимодействие государства и культуры в условиях трансформации социума / Л.П. Саракун // Вестник ВГУ. Серия: Философия. Периодический научный журнал. – Воронеж: Воронежский государственный университет, 2014. – № 1. – С. 94-100.
14. Саракун Л.П. Трансформації культурної політики сучасної України / Л.П. Саракун // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія № 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: Зб. наукових праць. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – № 17 (30). – С. 168-174.
15. Соколов Д.А. Причины культурных различий / Д.А. Соколов, Л.А. Богун. – Одесса: Астропринт, 2005. – 104 с.
16. Шейко В.М. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.): Монографія / В.М. Шейко, Ю.П. Богуцький. – К.: Генеза, 2005. – 592 с.
17. Штомпка П. Социальное изменение как травма / П. Штомпка // Социологические исследования. – 2001. – № 1. – С. 6-16.

*Zelinsky M. Yu., PhD, Associate Professor,
Professor of the Department of Social and Pedagogical Sciences,
Ukrainian State University of Finance and International Trade*

*Sarakun L.P., PhD, Ukrainian State University
of Finance and International Trade*

CULTURAL POLICY IN UKRAINE ON STAGE TRANSIT

Abstract. *Culture is seen as one of the most powerful drivers of social and economic development. Before Ukraine faced the problem of establishing a national identity as the urgent task of policy in the field of culture. The reason is that this stage of cultural policy is transformational, transitional. Therefore, the theoretical analysis of the prospects for the development of Ukrainian culture is timely and necessary. The main core that permeates all areas of society, is to change the status, role and functions of national culture, which is one of the determining factors of progress of society. Analyzed transformations in culture and modern trends of development. Identified priority areas for cultural policy in terms of transit.*

Keywords: *culture, cultural politics, identity, transit.*

References

1. Bystrytskyj E. Natsionalna identychnist i gromadianske suspilstvo / E. Bystrytskyj, O. Bilyj, R. Zymovets, R. Kobets. – K.: Duh i Litera, 2015. – 452 s.
2. Dzyuba I. Kultura v nezalezhnij Ukrajinі / I. Dzyuba // Istorija ukrajinskoji kultury v 5-ty t., T. 5., Kn. 1. – K., 2011. – 832 s.
3. Dzyuba I.M. Ukrajinі potribna duhovna arystokratija / I.M. Dzyuba // Universum. – Lviv, 2006. – № 11/12. – S. 23-30.
4. Drozhzhina S.V. Teoretychni zasady modelyuvannya suchasnoji kulturnoji polityky demokratychnogo suspilstva / S.V. Drozhzhyna, T.O. Andrejeva // Intelkt. Osobystist. Tsyvilizatsija: temat. zb. nauk. prats iz sots.-filos. problem. – Donetsk, 2008. – Vyp. 6. – С. 111-123.
5. Ionesov V.I. Kultura na perehode: imperativy transformatsii i vozmozhnosti razvitiya = Culture in Transition: Imperatives of Transformation and Possibilities of Development [Tekst]: monografiya / V.I. Ionesov; M-vo kultury RF, FGBOU VPO «SGAKI»; Samarskoe kulturologicheskoe o-vo «Artefakt – kulturnoe raznoobrazie»; pod red. E.A. Kurulenko. – Samara: OOO «Izd-vo VEK # 21», 2011. – 537 c.
6. Kostryukov S. Kultura i vlada: problemy vzajemodiji: (sotsialno-filosofskyj analiz) / S. Kostryukov. – K.: Znannya Ukrajinі, 2009. – 355 s.
7. Kotvitska K. «Nadmirnyj patriotyzm» Kyrylenka / Kateryna Kotvitska // Ukrajinа moloda, 2015. – № 25 vid 20 lyutogo. [Elektronnyj resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/2612/164/>.
8. Kravchenko O.V. Tranzhytsijnyj kontekst suchasnoji kulturnoji polityky Ukrajinі / O.V. Kravchenko // Kultura Ukrajinі. Zbirnyk naukovykh prats, Vyp. 32. – H.: HDAK, 2011. – S. 40-48.
9. Kryza kultury: Materialy parlamentskykh sluhan u Verhovnij Radi Ukrajinі 5 lystopada 2003 roku / VR Ukrajinі, Komitet z pytan kultury i duhovnosti. – K.: Parlam. vyd-vo, 2004. – 104 s.
10. Kultura v suchasnykh transformatsijnykh protsesah: monografija / M.M. Brovko ta in. – Nizhyn: TOV «Vyd-vo «Aspet-Poligraf», 2011. – 396 s.
11. Oberezhno – mova!: Materialy parlamentskykh sluhan u Verhovnij Radi Ukrajinі, 12 berez. 2003 r. / Komitet Verhovnoji Rady Ukrajinі z pytan kultury i duhovnosti. – K.: Parlam. vyd-vo, 2003. – 134 s.
12. Sanchenko A. Ukrajinська культура зhyve на барикадах і в blindazhah – pidsumky 2014 / A. Sanchenko // Krajina, 2014. – № 50. – S. 1.

13. Sarakun L.P. Vzaimodeystvie gosudarstva i kultury v uslovijah transformatsii sotsiuma / L.P. Sarakun // Vestnik VGU. Seriya: Filosofija. Periodicheskiy nauchnyy zhurnal. – Voronezh, Voronezhskiy gosudarstvennyy universitet, 2014. – № 1. – S. 94-100.
14. Sarakun L.P. Transformatsiji kulturnoji polityky suchasnoji Ukrajinny / L.P. Sarakun // Naukovyj chasopys NPU im. M.P. Dragomanova. Seriya № 7. Religijeznavstvo. Kulturologija. Filosofija: Zb. naukovykh prats. – K.: Vyd-vo NPU im. M.P. Dragomanova, 2008. – № 17 (30). – S. 168-174.
15. Sokolov D.A. Prichiny kulturnykh razlichij / D.A. Sokolov, L.A. Bogun. – Odessa: Astroprint, 2005. – 104 s.
16. Shejko V.M. Formuvannia osnov kulturologiji v dobu tsyvilizatsijnoji globalizatsiji (druga polovyna XX – pochatok XXI st.): Monografija / V.M. Shejko, Ju.P. Bogutskij. – K.: Geneza, 2005. – 592 s.
17. Shtompka P. Sotsialnoje izmenenije kak travma / P. Shtompka // Sotsiologicheskiye issledovaniya. – 2001. – № 1. – S.6-16.

*Зелинский Н.Е., кандидат философских наук, доцент,
профессор кафедры общественных и педагогических дисциплин
Украинского государственного университета
финансов и международной торговли*

*Саракун Л.П., кандидат философских наук,
Украинский государственный университет
финансов и международной торговли*

КУЛЬТУРНАЯ ПОЛИТИКА В УКРАИНЕ НА ЭТАПЕ ТРАНЗИТА

***Аннотация.** Культура рассматривается как один из мощных двигателей социального и экономического развития. Перед Украиной стоит проблема утверждения национальной идентичности как неотложная задача политики государства в области культуры. Это объясняется тем, что данный этап культурной политики является трансформационным, переходным. Поэтому теоретический анализ перспектив развития украинской культуры является своевременным и необходимым. Основным стержнем, пронизывающим все сферы общества, является изменение статуса, роли и функций национальной культуры, которая становится одним из определяющих факторов общественного развития. Проанализированы трансформационные изменения в области культуры и современные тенденции её развития. Определены приоритетные направления культурной политики государства в условиях транзита.*

***Ключевые слова:** культура, культурная политика, идентичность, транзит.*